



HÖGSKOLAN FÖR LÄRANDE  
OCH KOMMUNIKATION

HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

# Att undervisa om slöja

En undersökning om hur sex lärare undervisar om  
slöjan i religionsundervisningen om islam

**Hero Braim**

**Heve Berwari**

Examensarbete 15 hp  
Inom Lärande

Läroarbuden  
Vårterminen 2015

Handledare  
Johan Cato

Examinator  
Aymé Pino

## Abstract

Pages: 43

Hero Braim and Heve Berwari

### Teaching about the veil

A study on how six teachers teach about the veil in the teaching of Islam.

---

The aim of our thesis is to examine how six teachers from two different high schools teach about the veil in the teaching of Islam and the methods and materials these teachers use. Furthermore, we have also examined how the teachers think that the public perception of the veil is and how they work with that perception. To answer the study's purpose and our questions we have used qualitative methods. We interviewed six active primary school teachers in religious studies. The conversations with the teachers were recorded and have been listened to several times, transcribed into written text and finally analyzed.

The result shows that the way these six teachers teach about the veil in teaching of Islam is different. The methods used are different; some of the teachers only use the textbooks while others are also using methods such as YouTube and newspaper articles.

The question of how the public perception of the veil looks in society today according to the teachers' answers was unequivocal but all the teachers feel that there is a negative image of the veil and there are different ways to work with this perception among the teachers. Some of the teachers are working on this by highlighting the comparative perspective, where they compare Islam with Christianity and Judaism, while others are working on this by holding discussions around the topic of the veil in the classroom.

---

Keywords: veil, islam, muslims, teacher, religious education

---

---

**Postadress**

Högskolan för lärande  
och kommunikation (HLK)  
Box 1026  
551 11 JÖNKÖPING

**Gatuadress**

Gjuterigatan 5

**Telefon**

036–101000

**Fax**

036162585

HÖGSKOLAN FÖR LÄRANDE OCH  
KOMMUNIKATION (HLK)  
Högskolan i Jönköping

Examensarbete 15 hp  
inom Lärande  
Läraryrket

Vårterminen 2015

## **SAMMANFATTNING**

Antal sidor: 43

---

Hero Braim, Heve Berwari

### **Att undervisa om slöja**

En undersökning om hur sex lärare går igenom slöjan i religionsundervisningen om islam.

---

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka hur sex lärare från två olika högstadieskolor undervisar om slöjan i sin religionsundervisning om islam samt vilka metoder och läromedel dessa lärare använder sig av. Vi har även undersökt hur den allmänna uppfattningen om slöjan ser ut enligt lärarna och hur de jobbar med den uppfattningen. För att besvara studiens syfte och frågeställningar har vi använt oss av kvalitativ metod. Vi har intervjuat sex verksamma grundskollärare inom religionskunskap. Samtalet med lärarna spelades in och har sedan genomlyssnats ett flertal gånger, transkriberats till skriven text och slutligen analyserats.

Resultatet visar att sättet som dessa sex lärare undervisar om slöjan i religionsundervisningen om islam är olika. Metoderna som används är olika då vissa av lärarna endast använder sig av läroböcker medan andra även använder metoder såsom Youtube och tidningsartiklar. I frågan om hur den allmänna uppfattningen om slöja ser ut i samhället idag enligt lärarna var svaret entydigt då samtliga lärare anser att det finns en negativ bild om slöjan och det finns olika sätt att jobba med denna uppfattning bland lärarna. Vissa av lärarna jobbar med detta genom att lyfta fram jämförelseperspektivet, där de jämför islam med kristendom och judendom medan andra jobbar med detta genom att föra diskussioner kring ämnet slöja i klassrummet.

---

Postadress	Gatuadress	Telefon	Fax
Högskolan för lärande och kommunikation (HLK)	Gjuterigatan 5	036-101000	036162585

## Innehåll

Inledning.....	6
Syfte.....	7
Frågeställningar .....	7
Metod.....	7
Urval .....	8
Forskningsetiska principer.....	8
Tillvägagångssätt .....	9
Bakgrund .....	10
Islam .....	10
Vad är Islam? .....	10
Shia och Sunni .....	11
Invandringen till Sverige.....	12
Slöja .....	13
Slöjan i Koranen.....	13
Olika typer av slöjor.....	14
Varför bär kvinnan slöja?.....	15
Konsekvenser med slöjan.....	18
Slöjan i skolan.....	20
Tidigare forskning.....	21
Skolverkets granskning.....	22
Flickor med burqa/niqab i skolan.....	23
Bakgrund .....	23
Slutsatser .....	24
Presentation av informanterna .....	25
Resultat.....	26
1. Hur lägger du upp din undervisning om islam?.....	26

2. Vad väljer du att prata om och vad tycker du är viktigt att lyfta fram? .....	27
3. Vad är din inställning till att lyfta fram slöjan i din religionsundervisning om islam?.....	28
4. Hur viktigt anser du det är att belysa ämnet slöja? .....	29
5. Hur väljer du att lägga upp undervisningen om kvinnans slöja? Vad väljer du att lyfta fram om slöja och varför? .....	30
6. Har det förekommit att en elev i klassen burit slöja när du undervisat om islam? Hur har det uppfattats av de andra eleverna? Hur valde du att hantera den situationen? .....	31
7. Vilka metoder använder du dig av när du går igenom slöja i religionsundervisningen om islam? (Vilka läromedel använder du och vad anser du om dessa?).....	33
8. Hur anser du att den allmänna uppfattningen om slöjan ser ut i dagens samhälle? Hur jobbar du som lärare med uppfattningen kring slöja i samhället?.....	34
Diskussion.....	37
Resultatdiskussion.....	37
Avslutande reflektion .....	39
Ide till framtida forskning.....	40
Referenser .....	40
Intervjuer .....	42
Tryckta källor .....	40
Elektroniska källor .....	42
Bilaga 1- Intervjufrågor.....	43

## **Inledning**

Idag är det allt vanligare att stöta på unga muslimska flickor eller kvinnor som bär slöja ute i vårt samhälle. Utifrån vår erfarenhet gäller detta även skolans värld där man ser allt fler elever med slöja. Vår undersökning handlar om hur sex verksamma lärare undervisar om slöjan i sin religionsundervisning om islam och vad dessa lärare väljer att lyfta fram.

Vi som två blivande lärare finner det här ämnet intressant då vi själva har muslimsk bakgrund men inte bär slöja. Vi finner ämnet intressant då slöjan är ett aktuellt ämne både i skolan men också världen utanför.

Sverige är idag ett mångkulturellt och mångreligiöst land därför anser vi att det är viktigt för andra lärare att också känna till ungdomars attityder till slöja inom skolans ramar. Skolan är en arena för integration vilket innebär att det är här som elever från olika kulturer, bakgrund och religioner möts. Det är i skolan som värderingar och fördomar mellan elever uppstår. ”Skolan ska främja förståelse för andra människor”.<sup>1</sup> Det är alltså viktigt att lärare undervisar om slöjan och andra viktiga aspekter inom islam så att en förståelse för eleverna kan skapas. Ofta

---

<sup>1</sup> [www.skolverket.se](http://www.skolverket.se) Skolverket 2011, s.7

har vi mött på elever men också vuxna muslimer som känner sig kränkta på grund av att de bär slöja. Därför är det viktigt att lärare lyfter fram de här punkterna så att eleverna får chansen att bryta sina fördomar samt få svar på alla funderingar och frågor.

Genom intervju med sex verksamma lärare kommer vi att försöka besvara dessa frågor och vår fokus kommer att ligga på hur dessa sex lärare undervisar den muslimska kvinnans slöja i religionsundervisningen om islam.

## Syfte

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka hur sex lärare från två olika högstadieskolor undervisar om slöjan i sin religionsundervisning om islam samt vilka metoder och läromedel lärarna använder sig av. Vidare ville vi även undersöka hur lärarna anser att den allmänna uppfattningen om slöja ser ut i vårt samhälle?

## Frågeställningar

- Hur går de sex intervjuade lärarna igenom den muslimska kvinnans slöja i religionsundervisningen om islam?
- Vilka metoder och läromedel använder lärarna sig av?
- Hur ser den allmänna uppfattningen om slöja ut i dagens samhälle enligt dessa sex lärare och hur jobbar de som lärare med den uppfattningen?

## Metod

Vår uppsats kommer att bygga på en kvalitativ undersökning. Vi har valt att intervjua sex lärare från grundskolan om hur de undervisar om slöjan inom religionskunskapen. Innan vi påbörjar intervjustudien med lärarna så samlar vi på oss kunskap kring det valda hjälpmedlet för att veta hur vi ska gå tillväga för att nå vår målsättning.

Backman hävdar i sin bok att forskaren ingår nära i det studerade objektet och ingår själv som en del av metoden i en kvalitativ metod. Med intervjuer skapas en ärlig relation mellan respondenten och informanten.<sup>2</sup> Bell skriver att en duktig intervjuare kan gå in på till exempel känslor och ställa följdfrågor, detta är svårare med enkäter. Tonfall, mimik med mera som framkommer under intervjuerna kan leda till ytterligare information som man genom det

---

<sup>2</sup> Backman, Jarl (2008) *Rapporter och uppsatser*, s 28

skriftliga inte kan få med kvantitativa intervjuer. Nackdelen med att använda en kvalitativ metod är att eftersom det tar långt tid, får man begränsa antal intervjuare.<sup>3</sup>

Religion är något personligt och känsligt för många människor. Det kan kännas jobbigt och obekvämt att sitta och samtala om ett sådant ämne inför andra. Därför valde vi enskilda intervjuer då vi tyckte att det skulle vara mer relevant. Detta just för att religion kan av många uppfattas som något privat som de helst inte delar med sig. Vi anser att intervjuer leder till en mer personlig kommunikation, det finns möjlighet att utveckla både frågor och svar under genomförandets gång, medan enkätundersökningar är väldigt fasta.

Målet med våra intervjuer är inte att lärare ska säga det de tror vi vill höra. Vi gjorde klart för lärarna om att de ska vara så ärliga som möjligt och inte svara på ett sådant sätt de tror vi är ute efter. Målet är inte heller att leda dem till något svar, utan vi försökte få samtalet att flyta på.

Inga andra metoder har används i vår undersökning förutom en kvalitativ metod. Vi uteslöt enkätundersökning då vi är intresserade av lärarnas personliga tankar, åsikter och inställning till slöja inom religionsundervisningen om islam.

## Urval

Vi har valt att utföra intervjuer med sex verksamma lärare på två högstadieskolor i Skaraborg som undervisar i årskurs 6-9.

Vi har valt att utföra våra intervjuer på dessa två skolor då vi sedan tidigare har en god kontakt med personal och elever genom VFU och vikariat. Lärarna kände sig avslappnade under intervjun då de tidigare kände oss och det fanns redan en tillförlitlighet mellan oss.

## Forskningsetiska principer

Det finns fyra grundläggande forskningsetiska principer som gäller för den svenska forskningen. Den första är *Informationskravet* som innebär att forskaren ska informera respondenterna om vad som är syftet med studien och hur deras medverkan kan komma att hanteras.

*Samtyckeskravet* är det andra kravet och innebär att informanterna har eget ansvar för sin medverkan i undersökningen. Det krävs godkännande av vårdnadshavaren om informanten är under 18 år gammal. *Konfidentialitetskravet* är den tredje av de fyra grundläggande

---

<sup>3</sup> Bell, Judith (2006) *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur. s 50



forskningsetiska principerna och innebär att alla uppgifter som behandlas i undersökningen måste vara sekretessbelagda. Den sista principen är *nyttjandekravet* som innebär att de uppgifter som finns och används endast får nyttjas för studiens syfte och inget annat.

Vi kommer inte att ange informanternas riktiga namn och identiteter då det är ett av de forskningsetiska kraven, utan fiktiva namn kommer att anges.

### Tillvägagångssätt

Kvale & Brinkmann skriver att det är viktigt att vara väl förberedd inför en intervju, det är viktigt att strukturera upp sin intervju i förväg, bestämma sig för vilka typ av frågor som ska ställas med mera.<sup>4</sup> Vi är ute efter att få reda på hur sex lärare går igenom slöjan i sin undervisning om islam, därför bestämde vi oss för att ställa öppna formulerade frågor så att lärarna kunde ge fullständiga och kompletta svar. Vi tog kontakt med samtliga lärare via mejl men också direkt på plats. Vi skickade även mejl till skolornas rektorer där vi presenterade syftet med undersökningen och att vi behövde frivilliga lärare som kunde ställa upp i en intervjustudie. Processen gick smidigt och vi kunde boka in intervjuer så snart. Intervjuerna ägde rum på två olika grundskolor där vi intervjuade tre lärare på varje men detta har inte påverkat resultatet och inga jämförelser samt skillnader kommer att vara relevant för vår uppsats.

Bell skriver att informationen skickas till respondenterna i förväg för att de ska veta vad det är de ska svara på eller göra, men vi valde att inte skicka ut frågorna i förväg till samtliga lärare då vi önskade spontana, ärliga och inte genomtänkta svar.<sup>5</sup> Nackdelen med att skicka ut frågorna i förväg är att spontaniteten i svaren försvinner men om frågorna inte skickas ut i förväg finns det chans att svaren blir mer livliga och oväntade.<sup>6</sup> Innan intervjun startades gick vi återigen igenom vad intervjun handla om och även påminna dem att hela intervjun spelas in, detta berättade vi även när vi presenterade vårt arbete för dem. Vi valde även att inte dela ut frågorna till informanterna på plats heller då vi ville ha mycket ögonkontakt samt flyt i samtalet. Vi har en lista på 10 aktuella frågor kring ämnet, men ofta ställdes följdfrågor beroende på svaren vi fick. Vi kommer inte att ange informanternas riktiga namn och identiteter då det är ett av de forskningsetiska kraven, utan fiktiva namn kommer att anges.

---

<sup>4</sup> Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB s 120

<sup>5</sup> Bell, Judith (2006) *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur. s 51

<sup>6</sup> Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB s 147

Enligt Häger ska det effektivaste verktyget för en intervju vara konsten att kunna lyssna och ställa öppna frågor vilket leder till att det krävs utvecklande svar.<sup>7</sup> Vi valde att spela in alla intervjuer vilket gjorde att vi kunde följa med i hela samtalet och fånga upp intressanta aspekter med frågor. Ljudspelning är väldigt bra för att kunna gå tillbaka och lyssna på sådana aspekter som känns osäkert. Vi anser också genom att använda sig av ljudinspelning slipper vi anteckna under tiden och endast fokusera på informanterna. Efter att intervjuerna genomfördes transkriberade vi alla inspelningar från tal till text. Vi valde att utesluta sådant som vi ansåg vara irrelevant för vår undersökning och syfte.

## Bakgrund

### Islam

#### Vad är Islam?

Två forskare som specialiserar sig inom islam är Anne Sofie Roald och Jonas Otterbeck.

Enligt Otterbeck kan ordet islam ha fler funktioner och betydelser men något som både Roald och Otterbeck är enade om är att ordet islam bygger på den arabiska roten s-l-m.

Även ordet muslim bygger på samma konsonant som islam, vilket gör att orden är nära relaterade till varandra. Betydelsen innebär någon som utför en underkastelse, enligt Otterbeck.<sup>8</sup>

När det pratas om islam så menar Roald på att det finns två olika religionsdefinitioner att utgå ifrån som är, normativ och deskriptiv. För att ta reda på vad islam är kan man välja en av dessa definitioner som man vill använda sig av. Den normativa definitionen innebär att islam har funnits i alla tider och är Guds religion. Medan den deskriptiva definitionen handlar om att islam är grundad av den arabiska profeten Muhammed som en religiös riktning.<sup>9</sup>

I dagens samhälle är det allt vanligare att religiösa skrifter har olika riktningar samt uppfattningar. Detta gäller inom alla världsreligioner. Islam har två huvudinriktningar och dessa två är, Shia och Sunni. Trots att båda Shia och Sunni är två inriktningar inom Islam delar dessa två ändå olika uppfattningar om religionen islam och dess innehåll.

---

<sup>7</sup> Häger, Björn (2007). *Intervjuteknik*. Stockholm: Liber AB s 55

<sup>8</sup> Otterbeck, Jonas (2000). *Islam, muslimer och den svenska skolan*. Lund: Studentlitteratur s. 45

<sup>9</sup> Roald, Anne Sofie (2005). *Islam. Historia, tro, nytolkning*. Stockholm: Natur och Kultur. s 17

## Shia och Sunni

Det finns en splittring och konflikt mellan shia och sunni då både grupper anser sig presentera sann islam. Det finns en uppdelning mellan dessa två inriktningar som finns inom islam.

”Denna uppdelning kan uppfattas som betydande men i själva verket utgör shia enbart omkring 10 % i förhållande till sunnimuslimar, vilket motsvarar omkring 215 miljoner shia i hela världen.<sup>10</sup>

Ordet sunni kommer ursprungligen ifrån ordet sunnah som innebär lärorna och traditionerna som profeten Mohammed predikade om. Den andra inriktningen är shia och ordet shia betyder grupp eller sekt. Det finns vissa delar inom religionen som skiljer dessa två inriktningar ifrån varandra. Ett exempel på detta är tron på Gud som skiljer sig mellan om man tillhör sunni eller shia.

Under profeten Mohammeds första år som profet såg han till att folks uppfattningar om Gud skulle innebära att de inte fick tillbe andra än Gud såsom änglar, profeter, helgon, martyrer, stjärnor, avgudabilder med mera. Profeten var noga med att klargöra att det är endast Gud som är värdig människans dyrkan. I Koranen säger Gud att det är en synd värd evig fördömelse i helvetet att tillbedja andra vid sidan av Honom.<sup>11</sup>

Gud utestänger den från paradiset som sätter medhjälpare vid Guds sida och Elden skall bli hans sista hemvist. För [dessa] syndare finns ingen hjälpare.<sup>12</sup>

Sunniter följer profeten Mohammeds predikan och ser det som synd att dyrka andra vid sidan av Gud, medan shiiter tror på andra krafter vid sidan av Gud. Shiiter upphöjer helgon och martyrer såsom Ali, Hussein och shiitiska imamer. Dessa ber de om hjälp under tider av nöd. Shiiter dyrkar dessa då dem tror att de kan hjälpa dem och besvara deras böner samt medla för dem inför Gud. Detta är motstridigt enligt sunniter.<sup>13</sup>

Det finns fler skillnader mellan sunniter och shiiter som det som är viktigt att tänka på är att dessa skillnader inte alls är lika mycket som likheterna.

---

<sup>10</sup> <http://islam.se/andra-religioners-syn-pa-gud/shia> 2015 - 04- 29

<sup>11</sup> Ibid 2015 - 04- 29

<sup>12</sup> Koranen 5:72

<sup>13</sup> <http://islam.se/andra-religioners-syn-pa-gud/shia> 2015 - 04-29

## Invandringen till Sverige

Muslimer började invandra till Sverige i mitten av 1940 – talet. Både de muslimska invandrarna samt majoritetssamhället såg vistelsen i Sverige som något som var tillfälligt och man såg under denna tid inte några större problem med att muslimer invandrade till Sverige för att arbeta. Muslimernas skäl till att invandra till Sverige var att man ville komma till Sverige och jobba hårt under en tid och tjäna pengar som sedan skulle investeras i hemlandet. Efter man infört nya bestämmelser i den svenska lagen om att begränsa arbetsinvandringen ändrades dock invandringsmönstret. Nu ville de muslimska männen stadga sig i Sverige och återförenas med sina familjer så de började ansöka om svenskt uppehållstillstånd för sina fruar och barn.<sup>14</sup>

Det finns tre orsaker som man talar om under 1980 – 1990 – talet som ledde till att människor ändrade synen på invandring. Berlinmurens fall var den första anledningen, detta ledde till att man inte längre såg kommunismen som ett hot. Utan människor såg istället invandrarna som det nya hotet mot den svenska och europeiska stabiliteten. Andra orsaken var den rådande ekonomiska lågkonjunkturen i västvärlden som visade på ökad arbetslöshet. Detta i sin tur kom att leda till den tredje orsaken som handlar om att arbetslösheten medförde att det saknades arbete till nya invandrare som kom. Dessa tre faktorer påverkade majoritetssamhällets syn på invandrare och ledde till att människor i Sverige idag definierar den muslimska gruppen som ”invandrare”.<sup>15</sup>

Bland de flyktingar som kom under 1980 – och 90 – talet sägs det att kvinnorna inte använde slöjan förrän de kom till Sverige då slöjan inte varit ett vanligt fenomen i länderna de kommit ifrån. Slöjan har blivit en identitetsfråga i den västerländska världen är ett av orsakerna till varför dessa kvinnor börjar bära slöja när de kommit till Sverige, enligt många forskare och mediepersoner. Dessutom anser forskarna att det handlar om att kvinnorna vill visa ett yttre demonstration mot majoritetssamhället.

Det kan också vara för att kvinnor i de muslimska grupperna känner en press i västvärlden på att de ska bära slöja. Många muslimska kvinnor undervisar kring islam runt om i Sverige och tanken av att bära slöja som en islamisk plikt är väldigt stark. Många av de muslimer som kommit till Sverige under de senaste tjugo åren har haft väldigt lite kunskap om islam. Detta leder till att många av dessa söker kunskapen om sin bakgrund när de kommit till Sverige och

---

<sup>14</sup> Anne Sofie Roald (2005) s. 275-276

<sup>15</sup> Anne Sofie Roald (2005) s. 277

detta leder i sin tur till ökade kunskaper om religionen. Då kvinnan fått större kunskaper om den egna religionen och deltar alltmer i religiösa aktiviteter tillsammans med andra kvinnor har slöjan blivit en följd av detta.<sup>16</sup>

## Slöja

### Slöjan i Koranen

Den muslimska kvinnan är ålagd att följa de regler och förordningar som beskrivs i Koranen enligt vissa tolkningar. Från början var tanken med slöja att ge fler möjligheter till kvinnor men idag används den istället i några delar av den traditionella lagstiftningen, för att begränsa kvinnors möjligheter.<sup>17</sup> Under 1980 – och 1990 – talen var islamisten Hasan al – Turabi en politisk ledare i Sudan och i början på 1970 – talet skrev han en skrift på arabiska som handlade om kvinnan inom islam och det muslimska samhället. Han lyfter bland annat fram kvinnors rätt att arbeta utanför hemmet samt relationer mellan man och kvinna.<sup>18</sup> Al – Turabi kritiserar de begränsningar som kvinnor har och menar att de regler som finns i Koranen kring kvinnan handlar inte om att begränsa kvinnors handlade utan snarare tvärtom. Reglerna handlar om att sätta gränser för mäns behandling mot kvinnor. Vidare menar han att detta inte är något som de lärda tänkt på då de skrev ner lagarna kring relationen mellan män och kvinnor.<sup>19</sup>

Koranen ses som något som är över människans förmåga att åstadkomma, vilket innebär att Koranen inte kan översättas utan att behöva ändra något ur den. Trots detta är Koranen, idag, översatt till många språk bland annat engelska. Det finns flera olika verser i Koranen som behandlar kvinnans klädsel, nedan redovisar vi två.<sup>20</sup>

Säg till de troende männen att de bör sänka blicken och lägga band på sin sinnlighet, det leder till större renhet i deras liv. Gud är underrättad om vad de gör.

Och säg till de troende kvinnorna att de bör sänka blicken och lägga band på sin sinnlighet och inte bör visa mera av sina behag än vad som [anständigtvis] kan vara synligt, låt dem därför fästa sjalen (khumus, sing: khimar) så att den täcker barmen. Och de ska inte låta sina behag skymta inför andra än sin make, sin fader [...] Och låt dem inte gå med svajande gång för att dra uppmärksamheten till sina dolda behag.<sup>21</sup>

---

<sup>16</sup> Pernilla Ouis & Anne Sofie Roald, *Muslim i Sverige*. (Smedjebacken, ScandBook AB 2003) s. 203ff

<sup>17</sup> Ibid (2003) s. 147

<sup>18</sup> Anne Sofie Roald (2005) s. 256-257

<sup>19</sup> Pernilla Ouis & Anne Sofie Roald(2003) s. 147

<sup>20</sup> Ibid(2003) s. 191 ff

<sup>21</sup> Pernilla Ouis & Anne Sofie Roald (2003) s. 191

Profet! Säg till dina hustrur och dina döttrar – och till [alla] troende kvinnor – att de [utanför hemmet] noga sveper om sig sina ytterplagg (jilbab); på så sätt blir de lättare igenkända [som anständiga kvinnor] och undgår att bli ofredade.<sup>22</sup>

Jan Hjärpe lyfter i sin bok 99 frågor om islam de passager i Koranen som ofta används i syfte till att legitimera kvinnlig klädsel. De troende kvinnorna uppmanas till att inte visa mer av sina behag, samt även täcka barmen med sin khimar i vers 24:31. Khimar är ett plagg som ska täcka håret och sedan finns det jilbab som är en dräkt som täcker resten av kroppen, ungefär som en mantel. Ett samlingsnamn på hela dräkten är hijab. En utförlig betydelse av orden står inte i Koranen.<sup>23</sup>

Det var vanligt och obligatoriskt för kvinnor att bära slöja under profetens tid. Detta tolkas olika bland muslimer, då vissa tolkar detta som att det endast gäller för profetens familj, medan andra ser dem som en förebild och menar på att regeln ska gälla för alla muslimska kvinnor. Sedan finns det vissa muslimer som argumenterar för att detta ska gälla för alla kvinnor med att det i Koranen står att profetens fruar inte är som alla andra.<sup>24</sup> ”Hustrur till Vår Profet! Ni skiljer er från alla andra kvinnor”<sup>25</sup> Muslimer tolkar in innebörden i vad orden betyder på olika sätt. Det finns olika tolkningar av de här surorna som finns i Koranen samt skillnaden mellan ideal och praktik inom islam, precis som i andra religioner.

### Olika typer av slöjor

Då det finns olika uttryck för slöjan såsom, huvudduk, ansiktsslöja och så vidare kommer vi i vårt examensarbete att använda oss av begreppet ”slöja” som en samlingsbeteckning. Det är främst huvudsjalen som endast täcker huvudet som vi kommer att fokusera på i vårt examensarbete. Slöjan är ett mångskiftande och vi kommer att redogöra för några av de begrepp som förekommer inom den muslimska världen.

Slöjan har en varierande betydelse för praktiserande muslimer i världen, beroende på bland annat i vilket land eller område man befinner sig inom eller också beroende på det språk man talar. Det finns olika benämningar på de olika slöjorna såsom huvudsjal eller ansiktsslöja. Dessa benämningar som finns i arabländerna är tagna ur Koranen och haditherna.<sup>26</sup>

---

<sup>22</sup> Ibid(2003) s 191

<sup>23</sup> Hjärpe, Jan (red.), (2004), *99 frågor om islam: och något färre svar*. Leopard. s 52 -59

<sup>24</sup> Ibid(2004) s 55

<sup>25</sup> Bernström, Mohammed Knut, (2002), *Koranens budskap*. Proprius. Sura 33:32

<sup>26</sup> Anne Sofie Roald, *Women in Islam: The western experience*. (London and New York, Routledge 2003) s. 262

Hadith innebär uttalande, rapport eller redogörelser och haditherna var från början berättelser om profeten Mohammed, vad han sade samt gjorde i sitt liv.<sup>27</sup> Den lilla transparenta huvudsjalen benämns som dupatta för det indoeuropeiska språket urdu och kan bäras på en rad olika sätt men viktigast är att den täcker huvudet. Den typ av slöja som täcker hela ansiktet kallas för burqa.<sup>28</sup>

Som det nämnts tidigare så skiljer sig benämningen på slöja beroende på vart i världen man befinner sig i och detta gäller inte bara i arabländerna. I Jordanien betecknas huvudsjalen för hijab medan den benämningen i andra länder skulle innebära ytterrock. Anne Sofie Roald ger exempel på platser där benämningen kan skilja. Hon lyfter fram att det är vanligt att människor refererar niqab eller khimar till ansiktsslöjan, medan det i vissa länder så som i norra Afrika betecknar khimar som huvudsjal. Ett annat exempel är skillnaden på beteckningen på hijab i Algeriet jämfört med i Jordanien. I Algeriet redogör hijab för en islamisk klädsel, vilket det inte gör i Jordanien. Vad som ska täckas och vad som får synas är däremot något som inte anges i denna islamiska klädsel. Även benämningen niqab används som redogör för en klädsel där halva ansiktet är täckt förutom ögonen som syns, och sedan används benämningen sadl som visar på en klädsel där hela ansiktet är täckt.

Det är inte bara skillnader utan det finns även likheter vad gäller benämningen på de olika slöjorna inom de muslimska länderna. En likhet är benämningen på huvudsjalen mellan Saudiarabien och Algeriet. Det vanligaste begreppet för huvudsjal i Saudiarabiens är tarha som används synonymt till khimar.<sup>29</sup>

Slöjan är alltså ett relativt obestämd begrepp och begreppen som vi presenterat ovan är bara några av de exempel som finns på benämningen slöja. Behovet att lyfta fram de olika begreppen är viktigt för att tydligt beskriva problematiken som kan uppstå kring begreppet. Därför kommer vi att använda oss av slöja som benämningen på huvudsjal. Alltså ligger vårt fokus kring slöjan som endast täcker huvudet och inget annat.

### **Varför bär kvinnan slöja?**

Det diskuteras mycket i dagens samhällsdebatter om varför just slöja fått den betydelse som den har idag.<sup>30</sup> Cecilie Hansen konstaterar i tidskriften Nordnytt att inte ens vissa folkdräkter

---

<sup>27</sup> Anne Sofie Roald, *Islam. Historia, tro, nytolkning*. (Stockholm, Natur och Kultur 2005) s. 87

<sup>28</sup> Anne Sofie Roald (2003) s. 262

<sup>29</sup> Anne Sofie Roald (2003) s. 263

<sup>30</sup> Anne Sofie Roald (2009) s. 192

har fått lika stort intresse som slöjan.<sup>31</sup> Det som väckt fram intresset bland debattörer är enligt Pia Karlsson Minganti, den heltäckande klädseln.<sup>32</sup> Spekulationerna som råder kring slöjan beror enligt Roald på att slöjan har blivit ett synligt uttryck för islam och ”de andra”, samt även ett tecken som visat på att männen står högre upp i hierarkin i den kristna traditionen. I Sverige diskuteras det om slöja och det finns många som förknippar det med islam men det står även i Nya testamentet att kvinnan på något sätt skall täcka sig. Vidare menar även Karlsson att slöjan även nämns i Nya testamentet. Paulus skriver i det Nya testamentet i sitt först brev till korinterna att, ”var kvinna som ber eller profeterar med ohöljt huvud, hon vanärrar sitt huvud”. Vidare skriver Paulus i sitt brev att, ”en man har inte plikt att hölja sitt huvud, eftersom han är Guds avbild och återspeglar hans härlighet, kvinnan däremot återspeglar mannens härlighet”<sup>33</sup>. I Bibeln kan man se att det finns ett samband mellan slöja och mannens makt över kvinnan, mannens gudomliga ställning är starkare än kvinnans. Dessutom ska kvinnan vara hans härlighet. Koranversen om slöja hänvisar inte till detta. Det anges bara ett skäl i koranversen om varför kvinnan ska bära heltäckande klädsel, enligt Roald. Roald menar att skälet som anges i koranversen handlar om att kvinnan ska bära heltäckande klädsel då hon ska bli igenkänd som en muslimsk kvinna och inte bli ofredad.

Kvinnans heltäckande klädsel är även ett tecken för sexualmoralen som finns i Koranen. Då kvinnan bär heltäckande klädsel påvisar det att mannen och kvinnan ska sänka blicken och lägga band på sin sensualitet. Kvinnan ska dessutom se till att fästa slöjan så att den täcker hennes bröst för att inte visa sina behag.<sup>34</sup>

Det svenska majoritetssamhället reagerade på idén om att se kvinnan som ”fresterska” i frågan om jämställdhet. Roald gjorde en undersökning och frågade kvinnor varför de bär slöja? Bland de muslimska kvinnor som fick frågan var svaret ofta att de bär slöja för att dölja sin skönhet för männen då de inte vill att männen ska frestas. Även i det kristna arvet har det framkommit att man kan se kvinnan som fresterska, detta kan ses i Gamla Testamentet då Adam frestas av Eva till att synda.<sup>35</sup> Ett annat svar som var förekommande bland kvinnorna som blev tillfrågade av Roald till varför de bär slöja var, ”för att det står i Koranen”. Svaret på denna fråga kan variera beroende på om analysen är gjord av icke – muslimska forskare eller muslimska forskare, menar Roald. Varför svaren blir olika beror på att personen som blir

---

<sup>31</sup> Cecilie J.S. Hansen, *Nord nytt – autencitet*. (nr 84, juni 2002) s. 23

<sup>32</sup> Pia Karlsson Minganti, *Muslima*. (Stockholm, Carlsson Bokförlag 2007) s. 229

<sup>33</sup> Anne Sofie Roald (2009) s. 191

<sup>34</sup> Ibid (2009) s. 192

<sup>35</sup> Ibid (2009) s. 193



intervjuad ser forskaren på olika sätt beroende på om den är muslim eller icke – muslim. Vidare går Roald in på att kvinnornas svar förhåller sig inom ett mer religiöst perspektiv om forskaren visar sig vara muslim medan kvinnornas svar kan förhålla sig inom ett socialt eller politiskt perspektiv om forskaren visar sig vara icke – muslim.<sup>36</sup>

En som talar om att kunna svara utifrån ett apologetiskt, legitimerande eller drivande perspektiv är Jan Hjärpe. Jan Hjärpe, som är professor emeritus i islamologi, håller i vetenskapliga seminarier vid Lunds universitet och det han menar med att man kan svara utifrån ett apologetiskt perspektiv är att man vill övertala den andre parten om att ens handlande är godtagbart. De muslimska kvinnornas svar till icke – muslimer kan förbindas med detta då det rör sig om ett apologetiskt plan då kvinnorna vill verka övertygande för att försvara sitt handlande. Kvinnorna drar slutsatsen att forskaren är icke – muslim då de inte är säkra och inte har kännedom om forskaren är muslim eller inte.

I de muslimska kvinnornas apologetiska svar har Roald upptäckt att kvinnorna påstår att slöjan tillför att de endast kan dömas utifrån sin själ samt sitt intellekt och inte för sin skönhet. Precis som nämnts tidigare, lyfter kvinnorna även fram att slöjan skyddar de från mäns blickar samt mot att män ska frestas till att utnyttja dem sexuellt. Dessutom visar slöjan män att kvinnor med slöja är otillgängliga hävdar kvinnorna och på så sätt ger användandet av slöja familjen ett skydd mot andra män. Det är även ett sätt för kvinnorna, genom att bära slöjan, att sätta begränsningar för sig själva då det innebär att de inte kan vara åtkomliga för män. Å andra sidan kan det legitimerande perspektivet inta en religiös inställning. Det handlar mer om ett förtryck från familjemedlemmar på att kvinnor ska bära slöja inom det drivande perspektivet.<sup>37</sup>

Om kvinnan ska bära slöja eller inte kan hon välja själv, vilket innebär att det är hennes val. Det kan dock även ses som ett kollektivistiskt förtryck om kvinnan blir beordrad av mannen att bära slöja för att det är en islamisk plikt att bära slöja. Det islamiska rättssystemet är skrivna ur ett manligt perspektiv då det är männen som genom historiens gång har haft tolkningsföreträde i islamiska traditioner. Dessa män har uttryckt slöjan som ”Guds vilja”. Det innebär att det är ”Guds vilja” att varje kvinna ska bära slöja. Vilket i sin tur betyder att kvinnor bär slöja i tron om att uppfylla en religiös plikt mot Gud. Detta är ett exempel där

---

<sup>36</sup> Pernilla Ouis & Anne Sofie Roald (2003) s. 210

<sup>37</sup> Pernilla Ouis & Anne Sofie Roald (2003) s. 210-211

slöjan kan ses som ett kollektivistiskt förtryck.<sup>38</sup> Det finns dock många som inte håller med och är oense med detta och många muslimer säger att slöjan är ett val och inte alls en skyldighet som många människor ser den som i väst.<sup>39</sup>

### Konsekvenser med slöjan

Slöjan har olika andrahandsbetydelse i ett västsammanhang. Slöjan som en kristen nunna bär ses ofta som en liknelse av religiositet, medan slöjan som den muslimska kvinnan bär däremot ses som en symbol för kvinnoförtryck och politisk – religiöst uttryck, menar Roald. Många uppfattar slöjan som kvinnoförtryck och begreppet är laddat med negativa associationer vilket gör att kvinnor som bär slöja blir underlägsna.<sup>40</sup> De muslimska kvinnorna anses vara förtryckta och inte ha samma rättigheter som kvinnorna i väst.

Kvinnan som bär slöja kan också uppfattas som farlig av många eftersom hon kan stötta eller vara delaktig i en terrororganisation som hottar den sociala stabiliteten.<sup>41</sup> Hansen lyfter fram i sin artikel, som finns i Nordnytt, att kvinnan med slöja oftast beskrivs utifrån olika händelser som hänt i film och litteratur. Det som hände i Algeriet är exempel på en sådan händelse, där kvinnor med slöja användes för att transportera vapen och bomber i frigörelsekampen mot herraväldet i Frankrike. Kvinnorna kom undan utan att bli upptäckta eftersom de inte kroppsvisiterades. Här kan man säga att det faktiskt var så att den oskylda kvinnan inte var så oskyldig. Genom att ha slöjan framstod hon som någon hon inte var. Detta ger påföljd till andra historier som byggs upp om kvinnor med slöja.<sup>42</sup>

Efter den 11 september 2001 har kvinnan som bär slöja blivit alltmer utsatt i den ökade främlingsrädslan. Detta är någon som drabbar muslimer i störst allmänhet. Flickor med huvudduk förbjöds från att gå i statliga skolor eftersom de ska vara sekulära sedan en bestämmelse om separation av stat – kyrka i Frankrike under 1905 – talet och detta förekommer även vid statliga universitet i Turkiet eftersom turkiska staten ska vara sekulär, där man förbjudit flickor med slöja att ta sin universitetsexamen. Detta sker i Turkiet trots att islam är den dominerande religionen där. Detta leder i sin tur till att många kvinnor som bär slöja tvingas bege sig till andra länder för att få ut sin examen, detta är dock något som bara flickor och kvinnor från rika familjer kan göra.<sup>43</sup> I det svenska arbetslivet händer det allt för

---

<sup>38</sup> Anne Sofie Roald (2009) s. 198-199

<sup>39</sup> Karin van Niewkerk *Women Embracing Islam: Gender and Conversation in the West*. (2006) s. 120

<sup>40</sup> Cecilie J.S. Hansen (2002) s. 23

<sup>41</sup> Anne Sofie Roald (2003) s. 254

<sup>42</sup> Cecilie J.S. Hansen (2002) s. 21

<sup>43</sup> Pernilla Ouis & Anne Sofie Roald (2003) s. 189

ofta att kvinnor som bär slöja blir tvungna att ta av sig slöjan för att få chans till ett jobb, å andra sidan kan det också hända att de blir nekade jobb helt och håller på grund av att de bär slöja. En händelse som Roald lyfter fram är det som händer under hösten 2002 där en kvinnlig journalist blivit nekad ett jobb som programledare för invandrarprogrammet ”Mosaik” på SVT, på grund av att hon bar slöja. Då hon inte var neutral i frågan om politiska partier och religiösa trossamfund så ansåg de på SVT inte att hon var lämplig för jobbet som programledare. Det är förbjudet att diskriminera kvinnor med slöja i arbetslivet i Sverige enligt den lag som existerar mot etnisk diskriminering.<sup>44</sup>

Sedan 2003 har det varit förbjudet att bära slöja i skolan i Frankrike. Även i Sverige finns det röster som vill förbjuda slöja och en av dessa röster tillhör Soleyman Ghasemiani. Han skriver en artikel, *Slöjan som symbol och kvinnoförtryck*, i tidskriften *Fria Tidningen* att slöjan innebär en symbol för kvinnoförtryck där kvinnan endast anses vara mannens egendom.<sup>45</sup> Han menar att det inte alls är ett frivilligt val att bära slöja och är emot det. Ghasemiani avslutar sin debattartikel med att lyfta fram att enligt FN:s barnkonvention är man barn tills det att man är 18 år och trots detta tillåts det att många barn i mycket låg ålder tvingas till att bära slöja. Vidare säger han att:

För att verkligen indoktrinera dem i att underordna sig, bussas dessa småflickor till religiösa friskolor som sysslar med könsapartheid. Detta sker i Sverige i dag. Naturligtvis ska vi ha religionsfrihet i Sverige. Men lika självklart är att religionen är en privatsak och att samhället ska vara sekulärt. När det gäller förbud mot slöja är det självklart att vuxna kvinnor väljer själv. Men barn ska inte bära slöja och där måste vi ha ett förbud. Slöja är ingen tygbit som vilken som helst, den står som symbol för kvinnans sexualitet och hennes underordning gentemot mannen, detta är otvetydigt!<sup>46</sup>

Nyamko Sabuni (fp) som är integrations- och jämställdhetsministern anser att för att bekämpa hedersvåld och förtryck av unga flickor i Sverige så ska man förbjuda alla under 15 år att bära slöja i skolan. Hon skriver följande om sin bok *Flickorna vi sviker* på Folkpartiets hemsida:

Genom huvudduk berövas flickor sina möjligheter att utvecklas på lika villkor som sina jämnåriga. Det finns många orsaker och förklaringar till varför vissa muslimska kvinnor

<sup>44</sup> Pernilla Ouis & Anne Sofie Roald (2003) s. 198 ff

<sup>45</sup> <http://www.fria.nu/artikel/21381> 2015 -05-05

<sup>46</sup> Ibid 2015 -05-05

bär huvudduk. Men finns det något som förklarar eller legitimerar att barn, det vill säga flickor, bär huvudduk? Är det ens etiskt att barn gör det? Huvudduk används som en regleringsanordning i relationen mellan man och kvinna. Den ska dölja kvinnans behag för män, utom för hennes make samt de män hon inte kan gifta sig med, det vill säga far, bröder, svärfar, söner, styvsöner, bror- och systersöner. Profeten själv ska ha sagt att det är först när flickor kommer i puberteten som de ska dölja sig. I dag beslöjas barn redan i förskolan. För att tydliggöra en skiljelinje mellan barn och ung vuxen är det önskvärt att Sverige bestämmer vid vilken ålder det kan motiveras att barn bär huvudduk. Det naturliga är i den ålder då man anses "byxmyndig", det vill säga 15 år.<sup>47</sup>

Ouis och Roald belyser i *Muslim i Sverige* om den problematik som många muslimska kvinnor möter i det svenska samhället på grund av att de bär slöja. Slöjan tolkas i Sverige som ett religiöst plagg som utövande muslimska kvinnor bär. Kvinnor som bär slöja förknippas ofta med kvinnoförtryck eller politiska manifestationer i flera västerländska länder.<sup>48</sup>

## Slöjan i skolan

På senaste tiden har slöja väckt reaktioner och den har uppmärksammats mer i det svenska samhället. Det har pågått flera olika debatter kring slöjan, bland annat om slöja ska förbjudas i den svenska skolan.<sup>49</sup> För många ses den muslimska huvudduken som ett problem och hinder i skolan men det finns också människor som inte tycker att det är ett problem alls. Ingen ska behöva diskrimineras på grund av sin religion, kultur eller kläder. Idag är den svenska skolan blandad med många olika nationaliteter och kulturer och är icke-konfessionell.<sup>50</sup> Vidare skriver Waldersten att det är i skolan som "religionsfriheten prövas, det är ett av de områden där det praktiska genomförs".<sup>51</sup>

I styrdokumenterna hittar vi stöd för de som vill förbjuda slöja i den svenska skolan men också de som är emot förbud mot slöja.

---

<sup>47</sup> <http://www.folkpartiet.se/politik/liberalism/partiforetradare-genom-tiderna/nyamko-sabuni/artiklar/flickorna-vi-sviker/> 2015-05-05

<sup>48</sup> Pernilla Ouis & Anne Sofie Roald (2003) s. 189

<sup>49</sup> Waldersten, Jesper (2002) *JALLA! Nu klär vi granen- möte med den muslimska kultursfärem*. Stockholm s 149

<sup>50</sup> Svanberg, Ingvar & Westerlund, David (1999). *Blågul islam? Muslimer i Sverige* (red.). Nora: nya Doxa s 149 ff

<sup>51</sup> Waldersten, Jesper (2002) s 149

Genom kunskap om religioner och livsåskådningars funktion för individen och i samhällsprocesser stärks elevens förmåga att se sin egen och andras livsåskådning i relation till mänskliga rättigheter och förpliktelser.<sup>52</sup>

Författaren Jonas Otterbeck, som är professor i islamologi, skriver i en av sina böcker om vikten av att skolorna jobbar med kränkning, demokrati och jämställdhet.<sup>53</sup> Vidare skriver Otterbeck att det finns få muslimska lärare som jobbar på svenska skolor, de muslimska lärare som finns är endast modersmållärare. Enligt Otterbeck gör detta svårare för svenska lärare att förstå den muslimska kulturen och traditionen. Ibland kan även våra lärare känna sig oroliga över möten med muslimska föräldrar och barn.

Den svenska skolan skall bland annat betona jämlikhet och religionsfrihet. Religionsfriheten innebär att alla får utöva sin religion utan att bli diskriminerad eller kränkt. Det finns flera olika argument gentemot förbud mot slöja i skolan. Politiken som vill förbjuda slöja i skolan stödjer ofta sin åsikt med att det blir svårt att identifiera eleven när de till exempel skriver prov. Sedan finns det andra som tycker att den muslimska huvudklädnaden är en symbol för kränkning och diskriminering mot muslimska flickor. Som jag tidigare nämnt i min text handlar den svenska skolan om religionsfrihet, de som stödjer tanken om att förbjuda slöja i svenska skolor anser att det kommer leda till en ökad jämlikhet bland alla elever. Med andra ord menar de att genom att förbjuda dessa elever att komma till skolan med huvudduk räddar de samtidigt eleverna från att bli diskriminerade för sin religion. I muslimernas heliga skrift, Koranen står det bland annat att slöja är ett ytterplagg. Trots detta använder nästan alla slöja utomhus med också inomhus, det är sällan man möter på en person som tar av sig sin slöja när den är inomhus. Även detta används som ett argument i den svenska skolan där man menar på att det är förbjudet att använda ytterplagg inomhus och för att skapa en rättvis skolmiljö bör samma regel gälla för slöja också. Betoningen ligger hela tiden i att det ska vara samma regler för alla elever oavsett religion, etnicitet eller kultur. Eftersom muslimer blir en minoritetsgrupp i Sverige anser man att de måste anpassa sig till svenska lagar och regler.<sup>54</sup>

## Tidigare forskning

Här kommer vi att ta upp en granskning som skolverket har gjort om heltäckande slöja i skolan samt en annan granskning som gjort efter att en rektor på en skola för första gången

---

<sup>52</sup> <http://www.skolverket.se>

<sup>53</sup> Otterbeck, Jonas (2000). *Islam, muslimer och den svenska skolan*. Lund: Studentlitteratur s 57

<sup>54</sup> Svanberg, Ingvar & Westerlund, David (1999). *Blågul islam? Muslimer i Sverige* (red.). Nora: nya Doxa s 162ff

har två flickor som vill bära burka i skolan. Granskning som gjort efter rektorns begäran är väldigt långt därför var vi tvungna att ha med både en del av bakgrunde samt slutsatsen.

### Skolverkets granskning

År 2012 gjorde Skolverket en granskning om *Elever med heltäckande slöja i skolan*, som handlar om att det inte är möjligt för skolor att ha ett generellt förbud mot elever med heltäckande slöja. I Skolverkets granskning står det bland annat att:

Klädsel är något som normalt bestäms av individen själv. Utgångspunkten är att en skolhuvudman ska visa respekt för enskilda elevers val av klädsel och liknande, särskilt när det är fråga om religiöst betingade uttryck.<sup>55</sup>

Rätten att ha heltäckande slöja är skyddad genom regeringsformen, Europakonventionen samt diskrimineringslagen. Denna rätt är skyddad då det handlar om religionsfrihet och elevens rätt att bära religiöst klädsel. Vidare skriver Skolverket att kommunikationen samt samspel mellan elev och lärare är viktigt och den grundläggande faktorn för verksamheten i skolan. En viktig del i pedagogiken handlar om kommunikationen mellan människor. Det kan upplevas som svårt för en lärare att inte kunna se en elevs ansiktsuttryck, och se om eleven har förstått ett påstående eller uppgift. Då är det viktigt att läraren hittar andra sätt för att säkerställa om eleven har förstått eller inte, exempelvis genom att ställa kontrollfrågor till eleven. Detta innebär att det kan finnas ett förbud mot att en elev bär heltäckande slöja men under vissa omständigheter.

Förbud i det enskilda fallet för till exempel skolelever att i vissa angivna sammanhang bära en speciell klädsel kan godtas även om klädseln har religiös eller etnisk/kulturell bakgrund, ifall klädseln väsentligt skulle försvåra kontakten och samspelet mellan lärare och elever eller medföra särskilda risker vid laborationer eller liknande övningar.<sup>56</sup>

Enligt Skolverkets granskning är det tillåtet, under vissa väsentliga omständigheter, att förbjuda elever att bära heltäckande slöja. Detta gäller dock i enskilda fall, eftersom utgångspunkt för skolans uppdrag och värdegrund är att alla elever är välkomna till skolan, inklusive elever med heltäckande slöja. Det är dessutom lärarens ansvar att tillsammans eller med stöd från rektorn, försöka anpassa undervisningen så att den passar

---

<sup>55</sup> [http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.165937!/Menu/article/attachment/Mer%20om%20Elever%20med%20helt%C3%A4ckande%20sl%C3%B6ja.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.165937!/Menu/article/attachment/Mer%20om%20Elever%20med%20helt%C3%A4ckande%20sl%C3%B6ja.pdf) 2015-05-05 s 1

<sup>56</sup> [http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.165937!/Menu/article/attachment/Mer%20om%20Elever%20med%20helt%C3%A4ckande%20sl%C3%B6ja.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.165937!/Menu/article/attachment/Mer%20om%20Elever%20med%20helt%C3%A4ckande%20sl%C3%B6ja.pdf) 2015-05-05 s 1

samtliga elever i klassrummet. Kontakten och samspelet mellan lärare och elev kan försvåras om eleven bär heltäckande slöja, men dessa svårigheter bör i de allra flesta fallen kunna övervinnas, anser Skolverket.<sup>57</sup>

## Flickor med burqa/niqab i skolan

### Bakgrund

Rektorn vid en av Sveriges största gymnasieskolor med över 2000 elever, Burgårdens Utbildningscentrum i Göteborg, skrev juli 2012 en förfrågan till Skolverket om en situation som är nytt för skolan som handlar om att skolan för första gången har fått elever som bär burka. Burka är här definierad som elever som bär heltäckanden svarta kläder med slöja och man kan endast se in i elevernas ögon. Så här skriver rektorn till Skolverket:

Andelen elever med "invandrarbakgrund" är relativt stort på skolan men i år har vi för första gången fått s.k. "Burka" -elever som bär svart heltäckande klädsel med slöja och som innebär att man endast kan se (genom ett flor) elevernas ögon. Personalen som alltså är mycket van med invandrarelever har reagerat starkt på detta och upplever det mycket obehagligt att undervisa elever som inte går att identifiera och knappt få nå- gon ögonkontakt med. Det uppstår naturligtvis praktiska problem i samband med prov, ID-kontroller och APU (de båda eleverna går på BF programmet). Jag har sagt att från skolans sida begär vi att de tar av sig slöjan under lektionstid. Kan jag göra detta? Känner ni till några liknande fall och i så fall hur har man agerat då?<sup>58</sup>

Under tiden som rektorn väntar på ett svar ifrån Skolverket så har hen kommit överens med dessa flickor att de inte skall bära handskar eller burka under lektionerna och vid provtillfällen på grund av pedagogiska skäl. Flickorna ska även ta av huvudbonaden vid identitetskontroller.

Frågan som rektorn lyfter fram är helt enkelt hur man skall hantera elever med burka i skolan och huruvida skolan har rätt att säga till flickorna som bär burka att de måste ta av sig burkan under pågående undervisning. I det här fallet har det förekommit att det inte är på grund av familjens önskan som flickorna bär burka utan det är flickornas eget beslut och rektorn har meddelat att flickornas skäl till att bära slöja är religiösa.

Skollagen, läroplan och kursplaner är de som styr skolan i Sverige. Följande står i skollagen om grundläggande demokratiska värderingar:

---

<sup>57</sup> Ibid 2015-05-05

<sup>58</sup> Skollagen: [http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa\\_utredning.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa_utredning.pdf) s 1 2015-05-11

**1 kap. 2 §** skollagen Verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom skolan skall främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Särskilt skall den som verkar inom skolan 1. främja jämställdhet mellan könen samt 2. aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden.<sup>59</sup>

Justitieombudsmannen eller förkortningen JO, granskar och ser till att myndigheter arbetar enligt de lagar och regler som styr deras arbete. Detta gäller särskilt lagar som behandlar individers rättigheter och skyldigheter i relation med det allmänna.<sup>60</sup> JO har i fastställanden yttrat sig om att skolledningen har rätten och skyldigheten att agera mot bland annat åsiktsyttringar som inte stämmer överens med ordningens upprätthållande i skolan. ”Skolledningen har emellertid inte rätt att förbjuda åsiktsyttringar i annat fall t ex. på grund av att åsikterna står i strid med de grundläggande demokratiska värderingar som ligger till grund för vår samhällsuppfattning”.<sup>61</sup> Skolans handlingsfrihet samt skyldighet är begränsad i detta fall till vad som närmast skulle kunna tecknas som undervisande och uppfostrande insatser.

Även diskrimineringsombudsmannen, DO, har kommenterat detta fall. Enligt DO har man inte kunnat se att en burka har religiös innebörd i någon religiös urkund. Vidare menar DO att det inte på något sätt är kränkning av religionsfriheten att säga nej till användandet av burka i skolan. På DO är man dock eniga om att kvinnor har rätt till att bära huvudduk. Den religiösa anknytningen här är stark, menar man på DO. Ingen policy finns hos DO dock när det gäller slöjan.

### Slutsatser

En viktig slutsats som framkommit är att varje människa som verkar inom skolan ska främjaden enskildes egenvärde och jämställdheten mellan könen. Därför ska skolan vara en plats som är öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra så att de framförs. ”Den skall framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana”.<sup>62</sup> Här handlar det om två flickor som försvarar sin individualitet genom att bära burka i skolan. Detta kan betraktas som tecken på fundamentalism och kvinnoförtryck för flera av oss.

---

<sup>59</sup> Ibid, s 2 2015 - 05 - 13

<sup>60</sup> <http://www.jo.se/> 2015 – 05 – 13

<sup>61</sup> Skollagen: [http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa\\_utredning.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa_utredning.pdf) s 6 2015 - 05 - 13

<sup>62</sup> [http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa\\_utredning.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa_utredning.pdf) s 8 2015 - 05 - 13



Christer Hedin anser följande: ”Om någon som vi anser vara förtryckt själv säger: ”Jag är inte förtryckt”, då kan vi inte utan vidare svara: ”Jaså, är du så förtryckt att du inte inser det själv!”.<sup>63</sup> Vi kan inte ta för givet att det är så även om det finns fall då det är på det sättet.

Precis som nämnt tidigare, så kan skolledningen inte förbjuda åsiktsyttringar på grund av att åsikterna står i strid med de grundläggande demokratiska värderingarna som ligger till grund för den samhällsuppfattning som vi har, menar JO i sitt uttalande.

Vidare står det att då vi inte vet varför dessa två flickor bär burka egentligen så måste den första åtgärden vara att samtala med dessa två flickor om detta. Det är viktigt att både värdegrund och jämställdhet mellan könen kommer in i ett sådant samtal. Här måste skolan hävda den värdegrund som det svenska samhället grundar sig på. Vidare skall skolan respektera dessa två flickor och deras ställningstaganden, men det är även viktigt att flickorna lär sig att respektera det svenska samhället och dess sätt att se på deras handlande.

Slutsatsen av denna granskning blir att man inte kan förbjuda burkan generellt i skolan med skollagen som underlag. ”Men man skall inte tysta ner alla de svåra diskussioner som flickornas klädsel kommer att föranleda utan i stället ta dessa som intäkt för samtal om vad vår demokrati innebär”.<sup>64</sup> Här kan det komma in olika slag av kränkningar. Det kan handla om flickorna som blir kränkta på grund av att de bär burka men det kan även handla om att de andra eleverna samt skolans personal känner sig kränkta för jämställdhet och demokratiska värden i och med att flickorna får bära burka.

## Presentation av informanterna

I det här avsnittet följer en kort presentation av informanterna.

- Informant 1 heter Malin och undervisar i religionskunskap och engelska på grundskolan. Hon har jobbat som lärare i 5 år.
- Informant 2 heter Kristina och undervisar i samtliga SO ämnen på grundskolan. Hon har jobbat 16 år som lärare.

---

<sup>63</sup> Ibid, s 8 2015 - 05 - 13

<sup>64</sup> [http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa\\_utredning.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa_utredning.pdf) s 9 2015 - 05 - 13

- Informant 3 heter Jakob och undervisar samtliga SO ämnen på en grundskola som han har jobbat på i ca 15 år.
- Informant 4 heter Anders och undervisar i religionskunskap och historia i grundskolan. Han har jobbat som lärare i 22 år.
- Informant 5 heter Stefan och undervisar i samhällskunskap, religionskunskap och historia. Han har jobbat 16 år som lärare.
- Informant 6 heter Martin och undervisar i samtliga SO ämnen och han har jobbat som lärare i 8 år.

## Resultat

Nedan redovisar vi en sammanställning av svaren utifrån våra utförda intervjuer med sex verksamma grundskollärare. Resultat redovisas i löpande text där fråga 1 och 2 behandlar islam i undervisningen och sedan kommer frågorna om slöjan som vår uppsats handlar om.

### 1. Hur lägger du upp din undervisning om islam?

När vi frågade våra informanter om hur de lägger upp sin undervisning om islam så fick vi inte ett entydigt svar, utan svaret på den här frågan varierade. Malin, Kristina och Stefan var enade om vikten av att lyfta fram likheterna mellan de tre religionerna, Judendom, Kristendom och Islam, istället för skillnaderna. Vidare berättar dessa tre informanter om att de läser dessa tre religioner ihop och då börjar de med hur dessa religioner har samma grund och sedan tittar de på släktrådet. Därefter går de igenom bit för bit om hur det exempelvis ser ut i kristendomen med heliga skrifter, viktiga regler, vad det är människor tror på samt religion i vardagen. Syftet med detta är enligt Malin följande:

Detta gör vi då syftet med arbetsområdet är att belysa likheterna inom dessa religioner istället för skillnaderna<sup>65</sup>

Kristina svarar följande på frågan: ”Jag gör alltid som så att vi läser arvet från Abraham, jag utgår ifrån det som är gemensamt för de tre religionerna judendom, kristendom och islam. Vad är det som förenar oss?”<sup>66</sup>

Stefan anser också att det är viktigt att lyfta fram det gemensamma inom religionerna istället för skillnaderna. Detta anser informant 3 vara viktigt då det kan förebygga eventuella fördomar bland eleverna.<sup>67</sup>

<sup>65</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 - 20

<sup>66</sup> Informant 2, Kristina 2015 – 04 – 20

Resterande informanter, Jakob, Martin och Anders, delade inte samma uppfattning som informanterna ovan kring undervisningens upplägg om islam. Dessa informanter menade på att de inte lägger upp undervisningen om islam på något speciellt sätt, utan upplägget är precis som all annan undervisning.

Martin säger: ”Jag kan inte heller säga att jag lägger upp just om islam på något speciellt sätt, utan jag tror att all undervisning läggs upp på samma sätt, men grunden är läroboken.”<sup>68</sup>

Till skillnad från några av informanterna ovan som fokuserade på likheterna inom religioner så berättar Anders att han istället lägger vikt vid skillnader samt historien om religionerna.<sup>69</sup>

## **2. Vad väljer du att prata om och vad tycker du är viktigt att lyfta fram?**

De flesta informanterna var positiva till att lyfta fram slöjan i sin undervisning. De menade på att det har blivit viktigare att diskutera kring slöja då det är ett aktuellt ämne och att det kommer allt fler unga flickor som bär slöja både i skolan men också ute i samhället. Stefan betonade vikten av slöja då han anser att det är i skolan som vi människor kan hjälpas åt att förebygga fördomar. Vidare menar Stefan att det finns många elever som inte vet innebörden av slöja, de ser det endast som ett kvinnoförtryck där tjejerna inte har något att säga om saken.

Eleverna ska verkligen förstå vad det handlar om och just det här om att det faktiskt är även mode idag. Jag tycker att det är viktigt att eleverna ska förstå att det inte bara är ett plagg, de bör förstå innebörden av slöjan och att det inte är alla som tvingas till det.<sup>70</sup>

Vidare berättar Anders att om en lärare lägger upp ämnet slöja på rätt sätt så kan det bli bra och lärrika diskussioner i klassrummet. Han menade på att det finns många elever som behöver lära sig om olika religioner då det blir nyckeln till en förståelse för dem.

Alltså jag tycker att förståelse för andra religioner är superviktigt, inte bara slöja utan allting i en religion är viktigt. Om eleverna förstår varför vissa religioner gör som de ska så kommer de automatiskt lära sig att respektera andra människor.<sup>71</sup>

Vidare berättar två av informanterna att det de anser är viktigast att lyfta fram är likheterna mellan judendom, kristendom och islam. Detta anser informanterna vara viktigt då det finns många likheter mellan dessa religioner. Malin säger att:

---

<sup>67</sup> Informant 5, Stefan 2015 – 04 – 21

<sup>68</sup> Informant 6, Martin 2015 – 04 – 21

<sup>69</sup> Informant 4, Anders 2015 – 04 – 21

<sup>70</sup> Informant 5, Stefan 2015 – 04 – 21

<sup>71</sup> Informant 4, Anders 2015 – 04 – 21

Det är viktigt att lyfta fram likheterna mellan dessa tre religioner, då det tyvärr finns en negativ bild av islam i vårt samhälle idag som inte finns om kristendomen, och det är den här bilden som vi vill motverka.<sup>72</sup>

Dessa informanter menar även på att denna negativa bild kan motverkas både genom att lyfta fram likheterna och försöka ge bilden av hur besläktade och lika dessa religioner faktiskt är i grunden.

En annan av informanterna tyckte inte alls detsamma som de två informanterna ovan, utan Jakob ansåg att det viktigaste att lyfta fram är de fem pelarna samt de två inriktningarna inom islam, sunni och shia, eftersom det blir så aktuellt på nyheterna ofta. ”Vidare tycker jag också att det är viktigt att lyfta fram Guds begrepp och utbredningen av religionen islam”<sup>73</sup>

### **3. Vad är din inställning till att lyfta fram slöjan i din religionsundervisning om islam?**

När informanterna blev tillfrågade om hur de ser på att lyfta fram slöja i sin religionsundervisning om islam, var några av informanterna eniga om att slöjan inte är något som de lägger jättestor vikt vid men det är viktigt att lyfta fram. Det är viktigt att lyfta fram det bara så att eleverna känner till slöjan och att det finns olika typer av slöja. Malin uttrycker att slöja är något som hon alltid kommer in på och svarar på följande sätt på frågan:

När vi pratar om slöja diskuterar vi ofta skillnaden mellan kultur och religion.

Alltså vad är religion och vad är kultur? Hur mycket islam är det att bära slöja?<sup>74</sup>

Vidare menar Malin på att diskussionen kring slöjan brukar fortsätta i klassrummet med att lyfta fram de olika typerna av slöja samt hur det kan se ut i olika delar av världen. Malin ville återigen påpeka att hon inte lägger väldigt stor vikt vid slöjan när hon pratar om islam. ”Jag tycker inte att man ska göra en stor grej av det samtidigt som jag inte tycker att man ska lämna ut det”.<sup>75</sup>

Även Kristina uttryckte att hon tycker att det är väldigt viktigt att lyfta fram slöjan i religionsundervisningen om islam, men att även hon inte lägger stor vikt vid det. Vidare säger Kristina att:

---

<sup>72</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

<sup>73</sup> Informant 3, Jakob 2015 – 04 – 20

<sup>74</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

<sup>75</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

Jag brukar diskutera det med mina elever om det kommer upp och eleverna vill diskutera det, annars brukar det bara bli en del som allt annat inom islam<sup>76</sup>

Anders och Martin menade på att Sverige idag är ett mångkulturellt land fylld med olika människor. En av de sakerna som lärarna ansåg vara viktigast var just slöja. ”Slöjan är en dags aktuell ämne och min filosofi handlar alltid om att ta dags aktuella ämnen. De nya läromedlen lyfter fram plaggen inom olika religioner mer än förr”.<sup>77</sup> Informanterna betonade även att de nya läromedlen lyfter fram slöjan mer än förut, detta tycker de flesta informanterna är något positivt. ”Vi lärare brukar oftast följa det som står i läromedlen och i och med att slöjan lyfts fram där så måste vi ta upp det med våra elever och försöka skapa bra diskussioner”.<sup>78</sup>

De flesta informanterna delade samma åsikt om att Sveriges skolor är blandade med olika elever, eleverna har olika bakgrund, etnicitet, religion och kultur. De menade även på att det är i skolan som fördomar byggs eller förebyggs. Vidare berättar en av lärarna att de flesta elever inte har mycket kunskaper om andra religioner och deras klädesplagg, därför anser han att det är jätteviktigt för andra lärare att skapa en förståelse hos sina elever.

De flesta elever vet det de ser och hör från media eller andra sociala nätverk, de kan till exempel inte mer än att de flesta muslimer är isis eller terrorister därför är det viktigt att jag som lärare ständigt tar upp dessa ämnen för att vi har faktiskt många muslimer på den här skolan.<sup>79</sup>

#### **4. Hur viktigt anser du det är att belysa ämnet slöja?**

Malin uttrycker att hon inte tycker att man ska ignorera slöjan och säga att det är något man inte vill lyfta fram då det kan vara känsligt. Eftersom det är väldigt viktigt att elever får kännedom om att det finns kvinnor som bär slöja. Sedan behöver man inte göra en stor grej av det så att eleverna endast ser slöja när de tänker på islam. Malin uttrycker även att det är viktigt att man som lärare lyfter fram skillnaderna mellan keps och slöja bland eleverna då det är en fråga som man ibland kan träffa på. Vidare säger Malin att:

---

<sup>76</sup> Informant 2, Kristina 2015 – 04 – 20

<sup>77</sup> Informant 6, Martin 2015-04-21

<sup>78</sup> Informant 5, Stefan 2015-04-21

<sup>79</sup> Informant 4, Anders 2015-04-21

Mitt syfte är alltid att öka förståelse bland eleverna, lära eleverna att respektera och acceptera människors val, detta gäller allting som jag undervisar om<sup>80</sup>

Kristina har en annan syn på frågan då hon inte anser att slöjan är så viktigt och säger att det är som vilken annan kulturell fråga som helst. **Här ställs en följdfråga: Relaterar du slöja mer till kultur än religion?** Kristina svarar på frågan genom att säga att hon relaterar slöja mer till kultur än religion. Vidare säger hon att:

Vad jag vet så står det ingenstans i koranen om hur slöjan ska vara utan att man ska täcka sitt hår. Så för mig blir detta med att man ska ha heltäckande eller niqab mer ett kulturellt uttryck.<sup>81</sup>

Jakob tycker att det är viktigt att belysa ämnet med det är inte alltid det finns tid till att fördjupa sig i slöjan inom islam. ”Det är viktigt att belysa i den mån det går. Då det inte alltid finns tid till att gå in på djupet vad gäller slöjan”.<sup>82</sup>

Alla informanter tycker att det flesta i en religion är viktigt och de vill helst inte behöva välja emellan vad som är viktigt och vad som anses mindre viktigt. Men de berättar att som lärare får de oftast göra sådana val dels för att de inte har mycket tid och dels för att det finns några aspekter som är mer intressanta och aktuella.

## **5. Hur väljer du att lägga upp undervisningen om kvinnans slöja? Vad väljer du att lyfta fram om slöja och varför?**

Malin uttryckte att det finns två bilder av slöjan i vårt samhälle idag, dels så finns det en bild om att kvinnor som bär slöja är förtryckta och den andra bilden är att kvinnor som bär slöja ofta anser att västerländska kvinnor är förtryckta. Då de tvingas föna håret, platta håret, sminka sig varje morgon och hela tiden behöva tänka på att man inte ska för tjock ut i den korta kjolen man har köpt. Vidare säger Malin att det hon anser att det är väldigt viktigt att man lyfter fram olika perspektiv och att människor kan ha olika anledningar till att man bär slöja. ”Jag tror att det är viktigt att man får en nyanserad bild av slöja och förstår att man inte kan dra alla över en kam”.<sup>83</sup>

---

<sup>80</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

<sup>81</sup> Informant 2, Kristina 2015 – 04 – 20

<sup>82</sup> Informant 3, Jakob 2015 – 04 – 20

<sup>83</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

Kristina och Jakob är både eniga i den här frågan och hade inte mycket att tilläga här. Båda säger att de inte anser att det är en super viktig fråga och gör därför ingen stor sak av slöjan i religionsundervisning om islam.

Jag har inte ett speciellt sätt för jag lägger upp undervisningen kring slöjan utan det blir bara en del av min undervisning om islam.<sup>84</sup>

En av informanterna svarar följande: ”Jag försöker belysa så många aspekter som möjligt så att de ska se att det inte är svart på vitt. Jag försöker ta upp att det kan vara allt från tryck till mode, jag försöker diskutera med eleverna att många väljer att ha slöja själva, att det är eget val”.<sup>85</sup> Vidare berättar en av lärarna att han lägger ganska mycket fokus på skillnaden mellan unga flickor som bär slöja i Europa och i ett land där slöjan ses som en plikt. ”Jag försöker komma in lite djupare på skillnader mellan att tjejer bär slöja här i Europa eller i ett land där de flesta bär slöja, det är viktigt att lyfta fram att det ibland kan vara fritt val också”.<sup>86</sup> Martin lyfter även fram att det finns flickor som bär slöja i en väldigt tidig ålder men att det också finns flickor som väljer det med tiden.

Vi har elever på den här skolan som började bära slöja när de gick i nian innan dess hade de aldrig snackat om det. Därför anser jag det är viktigt att elever förstår när en elev plötsligt kommer täckande till skolan, många blir nog chockade men med tiden tror jag de förstår.<sup>87</sup>

## **6. Har det förekommit att en elev i klassen burit slöja när du undervisat om islam? Hur har det uppfattats av de andra eleverna? Hur valde du att hantera den situationen?**

På frågan om det förekommit att en elev i klassen burit slöja när de undervisat om islam så skilde svaren sig åt mellan informanterna. Malin nämnde att hon aldrig haft elever i klassrummet som burit slöja när hon har undervisat om islam. Vidare säger Malin att det har funnits muslimska tjejer i klassrummet under religionsundervisningen om islam, men ingen av dessa har burit slöja.

---

<sup>84</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

<sup>85</sup> Informant 4, Anders 2015-04-21

<sup>86</sup> Informant 5, Stefan 2015-04-21

<sup>87</sup> Informant 6, Martin 2015-04-21

Kristina och Jakob uttryckte att det har förekommit att det har funnits tjejer i klassrummet som burit slöja när de har undervisat om islam. ”Det har ofta förekommit att jag har haft elever som bär slöja när jag undervisat om islam.”<sup>88</sup>

3 av informanterna var dock eniga angående frågan om hur det uppfattades av eleverna. Även om några inte hade haft tjejer i klassrummet som burit slöja när de undervisat om islam utan generellt, så har de sällan varit med om att eleverna reagerat negativ på slöja. Den enda gången som alla dessa tre informanter lyfte upp då elever har reagerat på slöjan är när läraren ber dem ta av sig sin keps. I dessa sammanhang har de någon gång fått höra eleverna fråga varför de inte får ha på sig sin keps när vissa tjejer får bära slöja under lektionstid. Malin uttrycker att:

Då brukar jag hantera situationen med att diskutera skillnaden mellan varför man har en huvudbonad på sig. Vilken del i identiteten har slöjan kontra kepsen, med detta menar jag inte alls att en svensk kille inte kan ha en stor identitet i sin keps, men det är inte lika kulturellt betingat i vårt land. Det är bara inte samma sak, så enkelt är det.<sup>89</sup>

Även Kristina har fått höra detta från elever någon gång som varit missnöjda när hon har bett de ta av sig mössan eller kepsen. Så här svarar Kristina på frågan om hur hon hanterat en situation där elever frågar varför tjejerna får ha slöja medan de inte får ha mössan på sig:

Nej men jag bara säger att det är religionsfrihet och det är ju på grund av sin religion som hon har slöjan på sig och då måste hon få ha det. Men det finns en regel på skolan som säger att du inte får ha mössan på dig eftersom det är ett ytterplagg. Så brukar jag svara eleverna. Det brukar inte bli någon större diskussion med det, utan oftast brukar eleverna vara nöjda med detta svar.<sup>90</sup>

Här valde vi att ställa en följdfråga till Kristina. **Kan det vara så att eftersom elever som bär slöja är så många på den här skolan så har det blivit naturligt för de andra eleverna och inget de lägger större vikt vid?**

Kristina svarar att: ”Ja, det tror jag. Framför allt förut var det oerhört många här som hade slöja. Det kommer hela tiden och eleverna här är inte ovana vid att se dem, det är inget nytt.”<sup>91</sup>

---

<sup>88</sup> Informant 2, Kristina 2015 – 04 – 20

<sup>89</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

<sup>90</sup> Informant 2, Kristina 2015 – 04 – 20

<sup>91</sup> Informant 2, Kristina 2015 – 04 – 20



## 7. Vilka metoder använder du dig av när du går igenom slöja i religionsundervisningen om islam? (Vilka läromedel använder du och vad anser du om dessa?)

Malin angav vissa metoder som hon använder sig av när hon går igenom slöjan i religionsundervisningen om islam, medan Kristina och Jakob inte hade några speciella metoder när de undervisar om slöjan i religionsundervisningen. Malin säger att:

Det finns vissa tecknade bilder från våra läroböcker som är väldigt bra och härliga. De visar på hur olika det kan se ut. Dessutom är internet en fantastisk källa, det finns youtube clip och UR. Vi kollade en gång på en kort dokumentär om en kvinna som tillverkade moderiktiga slöjor. Så att man även där kan se att det finns olika typer av slöja.<sup>92</sup>

Kristina och Jakob är eniga i frågan säger att de inte har några speciella metoder som de använder när de pratar om slöjan. De tar upp det bara om det är aktuellt och om någon frågar om slöjan. Det kommer alltid upp på något sätt när man pratar om islam, men det är inte så att de har en specifik tanke om vilken metod de ska använda när de går pratar om slöjan i religionsundervisningen om islam.

Malin, Kristina och Jakob pratar om ett material som heter, *Tre syskonreligioner*, som är i jämförelse perspektiv sedan nämner dessa informanter även, *Religion- Människor och Tro*. ”Jag tycker inte någon av dessa läromedel är bättre än den andra utan att de kompletterar varandra.”<sup>93</sup>

Jakob uttryckte även att han tycker allra mest om boken som lyfter fram jämförelse perspektivet. Han anser att den är väldigt viktigt för oss människor eftersom den visar oss att vi är mer lika än olika. **Här ställde vi en följdfråga till Jakob om varför han tycker att jämförelse perspektivet är viktigt?**

Därför att den förenar istället för att skilja oss åt. Det gör mer jämnliska och det blir mer integration. Dessutom är det viktigt att förstå att alla religioner är till för att besvara samma frågor, den drivkraften hos människor om att få svar på livsfrågorna finns hos oss alla människor. Så att så olika är vi inte i grund och botten.<sup>94</sup>

Några av informanterna nämner boken ”Religion och liv” och anser att den är bra och lyfter fram många viktiga aspekter inom islam. En av informanterna använder sig även av

---

<sup>92</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

<sup>93</sup> Informant 3, Jakob 2015 – 04 – 20

<sup>94</sup> Informant 3, Jakob 2015 – 04 – 20

tidningsartiklar och egna erfarenheter. ”Jag använder olika tidningsartiklar i mina grupper då de oftast är ganska aktuella. Det är även bra med dem för att diskutera vad som verkligen är sant och vad som inte stämmer så bra med verkligheten”.<sup>95</sup> Anders använder även egna erfarenheter då han har rest runt mycket och älskar att prata om andra religioner och har ett särskilt intresse för religiösa plagg. Han har gått på olika föreläsningar om just slöja, burka och hijab både i Sverige men också i muslimska länder. Hans egna erfarenheter gör stor nytta när det handlar om slöja i skolan men också världen utanför. Stefan svarar följande på frågan:

Naturligtvis ska vi först och främst använda den bok som vi har men ibland finns det andra metoder som också är jättebra, jag brukar till exempel köra med film som lyfter fram olika aspekter inom en religion. Jag tycker även nyheter är bra då de kan skapa diskussioner om vad som visas och vad som är sant.<sup>96</sup>

Genom att visa nyheter och prata om sociala medier anser informanterna att de kan ge lite rättvisa i klassrummet. Med detta menar lärarna att eleverna får chansen att prata ut och de muslimska eleverna får chansen att tala om vad som är sant och hur verkligheten egentligen ser ut.

## **8. Hur anser du att den allmänna uppfattningen om slöjan ser ut i dagens samhälle? Hur jobbar du som lärare med uppfattningen kring slöja i samhället?**

Svaret på den här frågan var ganska entydigt, då de flesta av informanterna var eniga om att det faktiskt finns en negativ bild av islam i vårt samhälle idag. Vissa av informanterna uttryckte att de kände att det tyvärr finns mer fördomar bland deras vuxna vänner än bland eleverna. Detta menade några berodde på att elever med slöja på skolor är och har varit rätt många, så det har blivit naturligt. En del har slöja och andra inte. Detta får eleverna med sig in i vuxen livet. Informanterna uttrycker även att de tror att slöjan fortfarande är förknippat med ganska mycket fördomar, och vi har en föreställning bland oss svenskar att det oftast är ett frivilligt förtryck.<sup>97</sup>

Vidare säger informanterna att det finns människor som bara stör sig på att en del bär slöja. Malin uttrycker att:

---

<sup>95</sup> Informant 4, Anders 2015-04-21

<sup>96</sup> Informant 5, Stefan 2015-04-21

<sup>97</sup> Informant 1, Malin, 2, Kristina & 3, Jakob

Jag personligen kan inte riktigt se vad det är värt att lägga energi på att störa sig på någon som väljer att ha slöja lika lite som det är värt att lägga energi vid att någon bär keps.<sup>98</sup>

Jag är en sådan människa som aldrig är rädd för att ta diskussioner vart jag än är. Jag är inte heller rädd för att ta diskussionen med mina elever om exempelvis slöjan för att försöka motverka den dåliga bilden av islam som finns ute i samhället idag. Jag hoppas att när mina elever går ut skolan så har de en annan bild av islam och slöjan, än den bild som finns idag.<sup>99</sup>

Några av informanterna uttrycker att den negativa bilden av slöja dessutom kan bero på att det finns ett klimat i Sverige idag som ger de högre makterna mer utrymme och det är mer ok att säga att man stör sig på människor med slöja eller vad det nu kan vara för kulturellt betingade saker som inte riktigt är som vi svenskar är. ”Det känns väldigt skrämmande på många sätt och vis.”<sup>100</sup>

Kristina nämner att hon vet att det är ett religiöst uttryck, men att hon tror att de muslimer som väljer att inte ha slöja kanske får det lite lättare i samhället. Lättare med integrationen och med att vara en del utav samhället, då man anser att de försöker anpassa sig till samhället.<sup>101</sup> Vidare svarar hon följande på frågan om hur hon jobbar som lärare med uppfattningen kring slöja i samhället?:

Jag försöker att förebygga de negativa fördomar som finns i samhället om slöja min undervisning. Jag vill att mina elever ska få ökad kunskap om varför människor väljer att ha slöja och inte alltid förknippa slöja med förtryck, även om vi vet att det också förekommer.<sup>102</sup>

När vi ställde den här frågan till lärarna svarade nästan alla att det finns fördomar mot kvinnor som bär slöja. Lärarna berättar att fördomarna bygger på att de flesta människorna saknar kunskap om slöja men även andra viktiga punkter i andra religioner. Anders svarar följande på den här frågan: ”Jag tror att det är skillnad på slöja och till exempel burka. Det är svårt att säga hur den allmänna uppfattningen är men jag tror tyvärr att för många ses det som ett

---

<sup>98</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

<sup>99</sup> Informant 1, Malin 2015 – 04 – 20

<sup>100</sup> Informant 2, Kristina 2015 – 04 – 20

<sup>101</sup> Informant 2, Kristina 2015 – 04 – 20

<sup>102</sup> Informant 3, Jakob 2015 – 04 – 20

tvång, eller förtryck mot kvinnorna”.<sup>103</sup> Informanterna var enade om att kvinnans slöja förknippas med förtryck mot kvinnor som bär slöja. En av informanterna tror att det är svårare i dagens samhälle för kvinnor som bär huvudbonad. Han menar att det som händer i andra länder på grund av isis har direkt inte underlättat för oss människor som bor i ett västerländskt land. Martin säger följande:

Det är hemskt att behöva säga det här men jag tror tyvärr att man förknippar slöja med isis och terrorister direkt. Tyvärr så tror jag att man ser ner på sådana kvinnor mer trots att vi lever i ett fritt land och 2015. Man tror ju att det borde vara lättare att acceptera det men tror inte det ser riktigt ut så där ute i samhället.<sup>104</sup>

Informanterna ser det som en utmaning att kunna förebygga fördomar, inte bara om slöjan utan generellt. Två av tillfrågade informanterna jobbar mycket med att föra diskussioner kring ämnet slöja och hur folk reagerar på det. Gång på gång betonar de vikten av förståelse och att det kommer allt fler unga till svenska skolor som bär slöja. Anders svarar på frågan så här:

Jag försöker alltid föra diskussioner med elever och i och med att vi får fler och fler elever med slöja är det viktigt att få med de i matchen och vara finkänslig, för jag är inte experten så det är jättebra att få med dessa elever.<sup>105</sup>

Vidare berättar en av informanterna att det finns olika sätt för lärare att jobba med olika uppfattningar om saker och ting. En av informanterna säger att det ändå viktigt att respektera alla åsikter och tankar. I Sverige är det religionsfrihet vilket innebär att var och en får utöva sin religion på sitt sätt.

Alltså jag tycker ju absolut att alla elever ska respektera slöjan och jag accepterar inga dumheter och kommentarer i mitt klassrum men samtidigt måste vi visa respekt för sådana som faktiskt kanske inte tycker om slöja. De får ju ha sina åsikter så länge de inte använder de på fel sätt.<sup>106</sup>

Martin jobbar mycket med argumentation och att kunna motivera sina åsikter och val. Han berättar att han alltid kräver en motivering bakom kommentarer och åsikter som hans elever delar med sig. Martin säger att många elever bär på tunga åsikter som de själva inte förstår eller vet varför. Martin säger följande:

---

<sup>103</sup> Informant 4, Anders 2015-04-21

<sup>104</sup> Informant 6, Martin 2015-04-21

<sup>105</sup> Informant 4, Anders 2015-04-21

<sup>106</sup> Informant 5, Stefan 2015-04-21

Jag försöker alltid få mina elever att motivera sig, om någon till exempel inte trivs med att en elev bär slöja i klassrummet så ställer jag alltid frågan, varför tycker du så och nu måste du motivera ditt svar. Genom att de får tänka till själva om varför de tycker som de gör så tror jag att de kommer en lång bit med bara det.<sup>107</sup>

## Diskussion

Här kommer vi att diskutera studiens resultat samt koppla an till forskningsbakgrunden och egna reflektioner kring studien. Vårt syfte var att undersöka hur sex grundskollärare undervisar om slöjan i religionsundervisningen om islam. Frågeställningarna som berördes i denna studie var:

- Hur går de sex intervjuade lärarna igenom den muslimska kvinnans slöja i religionsundervisningen om islam?
- Vilka metoder och läromedel använder lärarna sig av?
- Hur ser den allmänna uppfattningen om slöja ut i dagens samhälle enligt dessa sex lärare och hur jobbar de som lärare med den uppfattningen?

## Resultatdiskussion

Det huvudsakliga syftet med vår uppsats var att få en infallsvinkel i hur sex olika högstadielärare undervisar om slöjan i sin undervisning om islam. Vi ville också veta vad dessa sex lärare anser om att lyfta fram slöjan i sin religionsundervisning. Vi ville även undersöka hur den allmänna uppfattningen om slöja ser ut i dagens samhälle enligt dessa lärare och hur de jobbar med den uppfattningen. Genom vår intervjustudie har vi försökt få svar på våra frågor. Huruvida lärarna pratar om slöjan i sin undervisning eller inte beror på hur viktigt lärarna anser det vara. Några av lärarna tycker att slöjan är en viktig punkt inom islam då Sverige möter på allt fler unga flickor som bär slöja. Sveriges skolor är idag blandade med olika nationaliteter, kulturer och religioner. Lärarna möter dagligen på elever som bär slöja i skolan. För de andra lärarna är det inte lika viktigt att belysa slöjan i sin undervisning om islam, utan slöjan kommer ibland på tal spontant och är inte något typisk för undervisningen. Av vår intervjustudie visar det sig att majoriteten av utvalda lärare belyser slöjan på något sätt i sin undervisning om islam men vad de anser är viktigt att prata om när det gäller slöja skiljer sig bland lärarna.

---

<sup>107</sup> Informant 6, Martin 2015-04-21

En av de utvalda lärarna säger att han försöker ta hjälp av elever med muslimsk bakgrund i klassen när slöjan kommer upp på tal. Han anser att det är dessa elever som är kunniga inom ämnet och att deras erfarenheter gör stor nytta i klassrummet. Det är en bra idé att använda sig av en muslimsk elev i klassen som kan hjälpa till att förklara slöjan, som faktiskt är ett vanligt fenomen i dagens samhälle.

Det gemensamma för alla informanterna är att de har en positiv inställning till att prata om slöjan i sin undervisning om islam. Exempelvis var både Anders och Martin är positiva då de tycker att Sverige är ett mångkulturellt land idag där slöjan bli ett allt vanligare fenomen. Anders anser att det är i skolan som fördomar byggs och därför ska vi försöka förebygga de genom diskussioner och undervisning.

Vid frågan om vilka metoder lärarna använder är det också olika då vissa använder läroböcker medan andra tar till andra metoder utöver läromedlen. Vissa av lärarna använder youtube och tidningsartiklar.

Samtliga informanter var eniga om att det finns en negativ bild om slöjan i dagens samhälle. Slöjan förknippas oftast med förtryck och vissa människor i samhället idag stör sig bara på människor som väljer att bära slöja. Sättet att jobba med den uppfattning som finns är olika och vissa av lärarna jobbar med detta genom att ständigt föra diskussioner om slöjan i klassrummet.

Kopplar vi vårt resultat med skolverkets granskning om *Elever med heltäckande slöja i skolan*, kan vi konstatera att, precis som det framkommer i skolverkets granskning, så är även våra informanter eniga om att det är viktigt att respektera människor val till att bära slöja.

Det finns även koppling mellan vårt resultat och granskningen som skolverket gjorde med begäran från rektorn på *Burgårdens Utbildningscentrum i Göteborg*. Denna koppling kan göra då våra informanter lyfter fram vikten av att respektera människors val till att klä sig som de vill och rätten till religionsfrihet och detta framkommer även i slutsatsen av skolverkets granskning. Precis som det framkommer i skolverkets granskning så det är väldigt viktigt att skolan ska vara en plats som främjar enskilda elevers egenvärde och individualitet. Det ska finnas en respekt sinsemellan elever med slöja och verksamheten i skolan. För att förebygga kränkning på både sidorna är det viktigt att det finns kommunikation mellan dessa två. Samtala med eleverna och förklara värdegrunden som det svenska samhället grundar sig på.

Vidare ska skolan respektera och samtala med elever med slöja om varför de bär slöja och inte kränka eleverna.

### **Avslutande reflektion**

Vi tycker också att skolan är en arena för integration, det är i skolans värld som elever möter på nya människor, religioner, kulturer och nationaliteter. Därför anser vi som två blivande lärare att det är viktigt att belysa slöjan i sin undervisning.

Många elever har kanske inte den kunskapen som krävs för att överkomma sina fördomar men genom den vetenskap och fakta de får i skolan, kan de i alla fall komma en bit på vägen. Samtidigt är vi medvetna om att inga elever ska utpekas i skolan eller i klassen på grund av deras slöja eller tro. Men vi tror samtidigt att slöjan oftast förknippas med förtryck mot kvinnor och unga flickor, många elever i skolan har kanske den här uppfattningen men uttrycker inte det öppet. Men genom att ta upp sådana viktiga diskussioner i klassen kan lärare bryta isen på ett lärorikt och bra sätt. Genom att belysa slöjan och öppet prata om den leder det till en djupare förståelse. Vi anser att förståelse och respekt är nyckeln till att alla elever skall kunna komma överrens i skolan. Det är okunskapen och ovetande om något som skapar fördomar hos en person. De flesta eleverna får sin information och kunskap via media och andra sociala medier. Vi tror de flesta förstår att media inte ger en rättvis bild av varken islam eller slöjan.

Vi tycker att lärare skall klargöra för eleverna att flickor väljer att bära slöja av olika skäl. För många muslimer betyder slöjan mer än bara en religiös plikt. Det viktiga vi tycker som bör belysas är att det för många är ett eget val att bära slöja. Den allmänna uppfattningen om slöja verkar vara likadan för de utvalda lärarna. De tycker att det är svårt att säga hur den allmänna uppfattningen är i dagens samhälle men de tror att slöja oftast förknippas med kvinnoförtryck och att många människor kanske ser ner på kvinnor som bär slöja. Detta tror vi återigen beror på det som visas i media samt att människor saknar kunskaper om andra religioner, särskilt då slöja. Vi tror att elever kommer fortsätta att ha förutfattade meningar om slöjan inte kommer upp på tal i undervisningen. Dessutom står det även i läroplanen att religionsundervisningen ska ta upp levnadsregler för olika världsreligioner, och vi anser att slöjan faktiskt hör till en muslims levnadsregel.

Vi anser att vi har kunnat uppfylla vårt syfte med hjälp av examensarbetet då vi faktiskt har fått en infallsvinkel i hur lärare går igenom slöjan i sin undervisning om islam. Vi har även

fått veta på vad dessa utvalda lärare anser om slöjan i undervisningen och hur viktigt de tycker det är att belysa slöjan i sin religionsundervisning. Vi anser att examensarbetet har hjälpt oss att få olika perspektiv på vad några lärare väljer att lyfta fram och hur de går igenom slöjan men detta är dock sex olika lärares perspektiv, så vi kan inte säga hur alla lärare arbetar kring slöjan i sin undervisning. Trots att vi bara intervjuade sex lärare tror vi ändå att de flesta lärarna jobbar på samma sätt med olika religioner och i det här fallet slöjan. Genom diskussioner och läromedel försöker lärare oftast förmedla kunskap till eleverna. En annan sak som vi kom fram till är att det är viktigt att läraren själv har ökade kunskaper om slöjan innan hen försöker förmedla sina kunskaper till eleverna. Många lärare kanske väljer att inte belysa ämnet på grund av bristande kunskaper om den men då är det viktigt att samla på sig fakta och information då slöjan faktiskt alltid har varit ett aktuellt ämne.

Vår uppgift som lärare är att kunna förmedla en rättvis bild om de olika världsreligionerna, det är då viktigt att vi faktiskt ger en rättvis bild av slöjan för eleverna. Vi tror men förutsätter inte att alla människor, medvetet eller omedvetet, bär på fördomar på något sätt. Idag lever vi i ett mångkulturellt land vilket gör det extra viktigt att kunna skapa en djupare förståelse mellan människor. Detta gäller naturligtvis i skolan men också samhället utanför.

### **Ide till framtida forskning**

Det finns nog mycket mer som kan göras med slöjan och vi skulle säkerligen kunna utveckla vår uppsats ännu mer. Vi tror att det skulle vara intressant att intervjua elever som faktiskt bär slöja i skolan om hur de uppfattar sina lärare och andra klasskamrater när lärarna tar upp slöjan i undervisningen om islam. Det skulle även vara intressant att undersöka hur elever som bär slöja känner inför att prata om sin slöja och religion i helklass. Tycker de att de blir utpekade? Känner de sig annorlunda behandlade på grund av sin slöja?

### **Referenser**

#### **Tryckta källor**

Backman, Jarl (2008) *Rapporter och uppsatser*,

Bell, Judith (2006) *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.



Bernström, Mohammed Knut, (2002), *Koranens budskap*. Proprius. Sura 33:32

Cecilie J.S. Hansen, *Nord nytt – autencitet*. (nr 84, juni 2002)

Hjärpe, Jan (red.), (2004), *99 frågor om islam: och något färre svar*. Leopard.

Häger, Björn (2007). *Intervjuteknik*. Stockholm: Liber AB

Koranen 5:72

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB

Karin van Nieuwkerk *Women Embracing Islam: Gender and Conversation in the West*. (2006)

Lahdenperä, Pirjo & Lorentz, Hans (2010). *Möten i mångfaldens skola. Interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. Lund: Studentlitteratur AB

Otterbeck, Jonas (2000). *Islam, muslimer och den svenska skolan*. Lund: Studentlitteratur

Pia Karlsson Minganti, *Muslima*. (Stockholm, Carlsson Bokförlag 2007)

Pernilla Ouis & Anne Sofie Roald, *Muslim i Sverige*. (Smedjebacken, ScandBook AB 2003)

Roald, Anne Sofie (2005). *Islam. Historia, tro, nytolkning*. Stockholm: Natur och Kultur

Roald, Anne Sofie (2003). *Women in Islam. The western experience*. London and New York: Routledge

Roald, Anne Sofie (2009). *Muslimer i nya samhällen*. Göteborg: Daidalos AB

Svanberg, Ingvar & Westerlund, David (1999). *Blågul islam? Muslimer i Sverige* (red.).  
Nora: nya Doxa

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB

Waldersten, Jesper (2002) *JALLA! Nu klär vi granen- möte med den muslimska kultursfären*.  
Stockholm

## Elektroniska källor

<http://www.skolverket.se>

[http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.165937!/Menu/article/attachment/Mer%20om%20Elever%20med%20helt%20sl%C3%A4ckande%20sl%C3%B6ja.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.165937!/Menu/article/attachment/Mer%20om%20Elever%20med%20helt%20sl%C3%A4ckande%20sl%C3%B6ja.pdf) 2015-05-05

[http://www.skolverket.se/polopoly\\_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa\\_utredning.pdf](http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.6017!/Menu/article/attachment/burqa_utredning.pdf)  
2015 - 05 - 13

<http://www.jo.se/> 2015 – 05 – 13

<http://islam.se/andra-religioners-syn-pa-gud/shia> 2015 - 04- 29

<http://www.fria.nu/artikel/21381> 2015 -05-05

<http://www.folkpartiet.se/politik/liberalism/partiforetradare-genom-tiderna/nyamko-sabuni/artiklar/flickorna-vi-sviker/> 2015-05-05

## Intervjuer

Informant 1, Malin	2015-04-20
Informant 2, Kristina	2015-04-20
Informant 3, Jakob	2015-04-20
Informant 4, Anders	2015-04-21
Informant 5, Stefan	2015-04-21
Informant 6, Martin	2015-04-21

## Bilaga 1- Intervjufrågor

1. Hur lägger du upp din undervisning om islam?
2. Vad väljer du att prata om och vad tycker du är viktigt att lyfta fram?
3. Vad är din inställning till att lyfta fram slöjan i din religionsundervisning om islam?
4. Hur viktigt anser du det är att belysa ämnet slöja?
5. Hur väljer du att lägga upp undervisningen om kvinnans slöja? Vad väljer du att lyfta fram om slöja och varför?
6. Har det förekommit att en elev i klassen burit slöja när du undervisat om islam? Hur har det uppfattats av de andra eleverna? Hur valde du att hantera den situationen?
7. Vilka metoder använder du dig av när du går igenom slöja i religionsundervisningen om islam? (Vilka läromedel använder du och vad anser du om dessa?)
8. Hur anser du att den allmänna uppfattningen om slöjan ser ut i dagens samhälle? Hur jobbar du som lärare med uppfattningen kring slöja i samhället?